

Quản lý hoạt động tư vấn tâm lý cho học sinh ở các trường tiểu học trong bối cảnh hiện nay

Nguyễn Thị Thu Hương*

*ThS. Trường TH La Phù, Huyện Hoài Đức, TP Hà Nội

Received: 8/6/2023; Accepted: 14/6/2023; Published: 22/6/2023

Abstract: Management of psychological counseling activities for primary school is the conscious influence of the managers through planning, organizing, implementing, directing and controlling and evaluating the activities of psychological counseling in order to contribute to improving the comprehensive educational quality of the school. Currently, in the school's management activities, it is not possible to separate the physical communication activities for students. The function of school management and education management includes many aspects to choose the most suitable method. In order to achieve high results, we cannot help but prepare our forces and develop specific plans for each object and each stage. The article presents the management of psychological counseling activities for primary schools in the current context

Keywords: Psychological counseling, primary school management

1. Đặt vấn đề

Trong bối cảnh xã hội hiện đại khiến cho tâm lý học đường ở Việt Nam có nhiều biến đổi và gây áp lực lên phía nhà trường, gia đình và xã hội. Những năm qua, truyền thông đã đưa ra nhiều vấn đề liên quan tới bạo lực học đường và vi phạm đạo đức trong trường học ảnh hưởng tới sức khỏe tâm lý học sinh (HS). Có rất nhiều nguyên nhân dẫn đến thực trạng trên có thể kể đến như: chương trình học khiến HS thấy nặng nề, áp lực thi cử, sự kỳ vọng của cha mẹ HS v.v... hay chỉ đơn giản là sự thay đổi tâm lý tuổi mới lớn khiến HS có những hành vi và suy nghĩ sai lệch, không phù hợp với lối sống đạo đức, văn hóa. Bên cạnh đó, tác động của cơ chế thị trường ảnh hưởng không nhỏ tới văn hóa, lối sống, tâm lý của HS. Trong khi đó, hoạt động tư vấn tâm lý (TVTL) cho trong các nhà trường chưa hiệu quả. Do nhiều nguyên nhân, song chính yếu là trong giáo dục TH chưa chú trọng đến hoạt động TVTL cho HS. Ở Việt Nam TVTL đã xuất hiện khá lâu nhưng TVTL học đường, ở TH mới được xuất hiện trong khoảng thời gian gần đây. TVTL ở TH ra đời là nhu cầu thiết yếu đáp ứng những đòi hỏi từ thực tế phát triển đất nước. Nhu cầu TVTL của HS trong quá trình phát triển và hội nhập quốc tế. Do vậy, đòi hỏi cơ sở giáo dục, gia đình và các tổ chức xã hội phải quan tâm nhiều hơn TVTL của HS TH. Vì vậy nghiên cứu quản lý hoạt động TVTL cho HS các trường TH trong bối cảnh hiện nay là vấn đề rất cần thiết.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Sự cần thiết về QLHĐ TVTL cho học sinh các

trường tiểu học

TH là bậc học mà HS đang trong độ tuổi từ 6 đến 11 tuổi, đây là lứa tuổi còn non nớt cần được quan tâm, chăm sóc, bảo vệ. Ở lứa tuổi này HS còn thiếu kỹ năng sống, thiếu hiểu biết, tâm lý chưa phát triển... chưa giải quyết được những khó khăn, vướng mắc hàng ngày. HS cần có sự giúp đỡ của người thân, thầy cô và xã hội. Đây là giai đoạn tạo tiền đề để HS bước vào lứa tuổi phát triển hoàn thiện đầy đủ nhân cách trong tương lai. Đòi hỏi phải có sự định hướng của nhà trường để HS được tháo gỡ những khó khăn trong học tập và trong cuộc sống.

Trong thực tế hiện nay, bạo lực học đường hay bạo hành trẻ em đã gây cho xã hội nhiều bức xúc, lo lắng đến thế hệ trẻ trong tương lai. Nếu hoạt động TVTL được tổ chức và thực hiện tốt sẽ góp phần giúp HS TH giải quyết được những vấn đề khó khăn như học tập, thi cử, mối quan hệ bạn bè, thầy cô... để đưa HS trở lại cuộc sống vui tươi đúng với độ tuổi của mình. Trước những đòi hỏi như vậy, TVTL HSTH cần có giải pháp hữu hiệu để giải quyết vấn đề một cách tốt nhất. Bởi HS TH là đối tượng chưa phát triển toàn diện về nhân cách, TVTL phải được kết hợp chặt chẽ giữa nhà trường - gia đình - xã hội thì mới giải quyết được những vướng mắc của HS. Qua đó, cha mẹ có thể hiểu được con cái, hiểu được HS mong muốn gì, khi HS đã bộc lộ được bản thân chúng tỏ HS đã tự tin và hòa đồng với cuộc sống, với hoàn cảnh. Đồng thời, thầy cô sẽ gần gũi với HS hơn, sẽ tạo động lực để HS tin tưởng và

phần đầu học tập tiến bộ, Muốn giải quyết vấn đề, các trường TH phải hiểu được tâm lý cũng như giúp HSTH thấy được vị trí, trách nhiệm của mình cần phải làm gì để cần sự trợ giúp và bảo vệ chính bản thân mình. Nếu cán bộ TVTL hiểu được những giai đoạn phát triển của trẻ nhỏ sẽ giúp HS phát triển toàn diện cả nhân cách và trí tuệ. Tuy nhiên, đa phần các trường TH chưa có cán bộ tư vấn chuyên trách. GV chưa được bồi dưỡng thường xuyên về nghiệp vụ tư vấn nên còn nhiều lúng túng trong thực hiện. Ban giám hiệu nhiều trường TH chưa có kế hoạch, các văn bản chỉ đạo cụ thể, chưa đánh giá toàn diện tình hình thực tiễn TVTL và chưa có giải pháp hiệu quả cải thiện chất lượng hoạt động TVTL HSTH. Công văn số 31/2017/TT-BGD & ĐT ra ngày 18/12/2017 xác định rõ vai trò quan trọng và sự cần thiết của công tác TVTL cho phổ thông. Theo công văn, các cơ quan quản lý nhà nước về giáo dục, các cơ sở GD & ĐT có trách nhiệm chỉ đạo, tổ chức thực hiện công tác TVTL cho HS phổ thông; nhằm ngăn ngừa, can thiệp và hỗ trợ cho HS khi gặp khó khăn về tâm lý và cuộc sống, các trường có biện pháp giải quyết vướng mắc trong HĐ TVTL học đường phù hợp. Hướng tới mục tiêu xây dựng môi trường giáo dục an toàn, lành mạnh, chống bạo hành học đường ở các trường phổ thông trong đó có các trường TH.

2.2. Nội dung quản lý hoạt động TVTL cho HS các trường tiểu học

2.2.1. Xây dựng kế hoạch hoạt động TVTL: Đây thực chất là nội dung của chức năng kế hoạch đối với hoạt động TVTL. Nội dung kế hoạch thể hiện ở 4 hoạt động cơ bản, đồng thời cũng là 4 bước khi thực hiện, đó là:

Bước 1: Hiệu trưởng xác định mục tiêu hoạt động TVTL (tiền kế hoạch) Tư vấn giới tính, sức khỏe sinh sản, các phương pháp phòng chống xâm hại. Tư vấn phương pháp học tập và xác định nghề nghiệp tương lai. Tư vấn và giải quyết những khó mà HSTH đang gặp phải.

Bước 2: Xây dựng kế hoạch thực hiện mục tiêu đã xác định phù hợp với tuổi, giới tính của HS TH.

Bước 3: Triển khai thực hiện kế hoạch hoạt động TVTL

Bước 4: KTĐG việc thực hiện kế hoạch: Sản phẩm của bước tiền kế hoạch là hệ thống các mục tiêu QL hoạt động tư vấn, hỗ trợ HS của nhà trường. Sản phẩm của bước lập kế hoạch là bản kế hoạch cụ thể (Kế hoạch hoạt động của Tổ Tư vấn, hỗ trợ HS). Bước triển khai thực hiện kế hoạch là quá trình biến đổi, thể nghiệm tính đúng đắn của các quyết định

QL để đạt đến mục tiêu. Sản phẩm của bước đánh giá, tổng kết là kết quả đã đạt được, các bài học rút ra trong quá trình thực hiện kế hoạch và chuẩn bị cho quá trình QL tiếp theo.

2.2.2. Chỉ đạo điều phối các hoạt động tư vấn tâm lý

Hiệu trưởng chỉ đạo GV lựa chọn các nội dung TVTL cho HS để tích hợp trong dạy học các môn chính khóa. Yêu cầu GV phải dạy tốt kiến thức môn học, tùy đặc trưng của từng môn, kiến thức của từng bài mà kết hợp tư vấn các nội dung phù hợp cho HS. Thông qua việc tương tác với HS trong các bài giảng, GV kịp thời nắm bắt được những tâm tư, xúc cảm, sự thay đổi bất thường trong tâm lý HS... để có những tư vấn, tham vấn cụ thể, giúp HS giải quyết được những khó khăn trong tình huống đang gặp phải, nhanh chóng ổn định tinh thần để tập trung học tập. Qua một số môn học, GV có thể lồng ghép nội dung kiến thức bài học với các nội dung TVTL cho HS như: môn Sinh học tích hợp TVTL lứa tuổi, giới tính, sức khỏe vị thành niên, môn Giáo dục công dân tích hợp tư vấn khả năng giải quyết các mối quan hệ xã hội phù hợp với văn hóa, truyền thống, pháp luật... Với nội dung tư vấn kỹ năng, phương pháp học tập hiệu quả và định hướng nghề nghiệp thì môn học nào cũng có thể tích hợp được. Yêu cầu của TVTL qua hoạt động dạy học các môn học như sau: Hiệu trưởng chỉ đạo GV bộ môn ngoài bài học trên lớp, cần áp dụng các chủ đề tự chọn, hoạt động lao động..., ứng dụng những chương trình môn học có liên quan đến nội dung cần tư vấn. GV bộ môn và GVCN phải tìm hiểu tâm lý, năng lực, sở thích, điểm yếu của HS và theo dõi diễn biến tâm lý của từng HS trong suốt quá trình tư vấn. Hoạt động GD ngoài giờ lên lớp rất đa dạng và có tính đa mục tiêu, do đó thông qua hoạt động này nhà trường tiến hành TVTL cho HS: Hiệu trưởng tổ chức cho HS nghe nói chuyện chuyên đề, xem phim, kịch..., tận dụng các phương tiện thông tin đại chúng phục vụ nội dung tư vấn. Hiệu trưởng tổ chức cho HS tham gia các cuộc thi tìm hiểu về những chủ đề liên quan đến những nội dung cần tư vấn, hỗ trợ. Hiệu trưởng tổ chức một số diễn đàn về những nội dung cần tư vấn cho HS. Hiệu trưởng tổ chức TVTL cho HS thông qua các hoạt động trải nghiệm... Hiệu trưởng chỉ đạo thực hiện hoạt động tư vấn thông qua các hoạt động của câu lạc bộ, trang thông tin điện tử của nhà trường, tư vấn trực tuyến qua mạng nội bộ, điện thoại, thư điện tử... Hiệu trưởng chỉ đạo thực hiện hoạt động TVTL thông qua việc phối hợp với gia đình, các cá nhân (chuyên gia tâm lý), tổ chức có liên quan.

2.2.3. *Giám sát, KTĐG kết quả và sơ kết, tổng kết hoạt động tư vấn tâm lý.* Đây là nội dung QL quan trọng trong việc hoàn thành nhiệm vụ của các đối tượng quản lý, được thể hiện ở các mặt hoạt động sau đây: Đánh giá việc xác định chuẩn mực, thu thập thông tin, so sánh sự phù hợp của việc thực hiện với chuẩn mực. Xác định mức độ thực hiện (tốt, bình thường, chưa tốt) của các đối tượng quản lý. Điều chỉnh việc tư vấn (uốn nắn, sửa chữa những tồn tại, hạn chế), thúc đẩy (phát huy những ưu điểm), hoặc xử lý (người thực hiện sai quy định).

Trong hoạt động ngoại khóa, nói chuyện chuyên đề, xây dựng các diễn đàn, câu lạc bộ về các chủ đề liên quan đến TVTL cho HS. Xây dựng nguồn tài liệu, thông tin và trao đổi thường xuyên với cha mẹ HS các vấn đề, chủ đề liên quan đến TVTL Có thể TVTL trực tiếp, gián tiếp, theo nhóm nhỏ hay cá nhân cụ thể. Đặc biệt, thông qua các mạng xã hội, điện thoại, các kênh thông tin khác để gắn kết các vấn đề cần tư vấn đề người tư vấn có hiệu quả nhất.

2.2.4. *Thường xuyên cải tiến hoạt động TVTL cho HS nhà trường TH*

Hiệu trưởng bố trí GV có khả năng giải đáp, tư vấn theo các nội dung trên, chủ yếu đưa ra những phân tích, lời khuyên thiết thực giúp HS giải toả được về mặt tinh thần, làm cho HS cảm thấy vững vàng, tự tin và trên cơ sở đó có thể tự giải quyết được vấn đề của mình theo hướng tích cực. Các GV làm công tác tư vấn phối hợp với GV chủ nhiệm cùng các lực lượng trong nhà trường, cha mẹ HS và các lực lượng ngoài nhà trường có liên quan để thực hiện công tác tư vấn cho HS. TVTL trong trường TH nhằm phòng ngừa, hỗ trợ và can thiệp (khi cần thiết) đối với HS đang gặp phải khó khăn về tâm lý trong học tập và cuộc sống để HS tìm hướng giải quyết phù hợp, giảm thiểu tác động tiêu cực có thể xảy ra; góp phần xây dựng môi trường giáo dục an toàn, lành mạnh, thân thiện và phòng, chống bạo lực học đường.

Thành lập tổ tư vấn, hỗ trợ của nhà trường: Hiệu trưởng là người quyết định việc thành lập đề ra chức năng, nhiệm vụ, cơ chế và xây dựng kế hoạch tổ chức hoạt động TVTL cho HS. Đồng thời, phải đảm bảo quyền lợi cho HS, quyền quyết định, quyền thông tin theo quy định của pháp luật. Nội dung TVTL gồm: giới tính, sức khỏe sinh sản, gia đình, kỹ năng sống, chống bạo hành, ứng phó với tình huống thực tế phát sinh... Bên cạnh mặt tích cực, TVTL ở các trường TH hiện nay còn gặp phải một số khó khăn như: các vấn đề về tham vấn, thói quen, phối hợp giữa gia

đình, các tổ chức và nhà trường, các cơ quan chuyên ngành... đặc biệt các nhà tâm lý chưa thực sự phổ biến và chặt chẽ. Trong trường TH các thầy cô giáo thường kiêm nhiệm cán bộ TVTL cho HSTH. Trong HĐ TVTL các trường TH phụ thuộc rất lớn vào nhận thức của từng nhà trường, từng thầy cô và dân cư khu vực sinh sống nên chất lượng, hiệu quả hoạt động này chưa đáp ứng mục tiêu đặt ra.

3. Kết luận

Hoạt động TVTL cho HS là nhiệm vụ tất yếu trong thời kì hội nhập của nền kinh tế thị trường và toàn cầu hoá. Hoạt động TVTL là một hoạt động quan trọng trong GD toàn diện cho HS. Vì thế hoạt động TVTL phải trở thành một trong những hoạt động trọng tâm ở nhà trường TH trong bối cảnh hiện nay. Do đó, ngành GD&ĐT, các trường TH cần chú trọng đẩy mạnh hoạt động TVTL để phát huy việc học tập, rèn luyện của HSTH. Trong trường TH, hoạt động TVTL cho HS được thực hiện với sự tham gia của nhiều lực lượng, trong đó đội ngũ nhà giáo đóng vai trò quan trọng. Hoạt động TVTL học đường cần được tiến hành với các nội dung cụ thể, phù hợp với đặc điểm tâm lý lứa tuổi của HSTH, các trường TH tiến hành nhiều hình thức phong phú đa dạng. Để quản lý hoạt động TVTL cho HS TH đạt hiệu quả cao, hiệu trưởng trường TH phải hiểu sâu sắc các đặc điểm về tâm lý lứa tuổi, hoạt động giáo dục TH... và vận dụng một cách linh hoạt, sáng tạo hoạt động TVTL vào thực tiễn GD của nhà trường TH.

Tài liệu tham khảo

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2017), *Thông tư số 31/2017/TT-BGDĐT ngày 18/12/2017 về ban hành hướng dẫn thực tiễn công tác tư vấn tâm lý cho học sinh trường phổ thông.* Hà Nội
2. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), *Quyết định số 1876/QĐ-BGDĐT ngày 21 tháng 5 năm 2018 về ban hành Chương trình bồi dưỡng năng lực tư vấn cho GV phổ thông làm công tác tư vấn cho học sinh.* Hà Nội
3. Trần Thị Minh Đức (tái bản) (2010), *Giáo trình tham vấn tâm lý.* Nxb Đại học quốc gia Hà Nội
4. Kimberly Jacobs, Lindsay M. Havlincek (2009), *Tư vấn tâm lý học đường tại các trường học ở Việt Nam, Những điều đang có và những thứ họ cần.* Nxb Hà Nội.
5. Liên hiệp phát triển tâm lý học đường quốc tế (2016), *Kỷ yếu hội thảo khoa học quốc tế tâm lý học học đường lần thứ 5 "Phát triển tâm lý học học đường trên thế giới và ở Việt Nam",* Nxb Thông tin và truyền thông. Hà Nội